

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟΥ-ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Τα ποιοτικά προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης ενθαρρύνουν και υποστηρίζουν τη συνεργασία νηπιαγωγείου - οικογένειας γιατί αναγνωρίζουν ότι:

1. Οι οικογένειες διαθέτουν σημαντικές πληροφορίες για τα παιδιά, οι οποίες είναι απαραίτητες για την οργάνωση μαθησιακών εμπειριών που έχουν νόημα γι' αυτά και ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις ικανότητες τους.
2. Εκπαιδευτικοί και γονείς μοιράζονται την ευθύνη για τη μάθηση των παιδιών και την απαραίτητη «συνέχεια» ανάμεσα στα δυο πιο σημαντικά περιβάλλοντα των μικρών παιδιών.

Από το συντονισμό και τη συνεργασία αυτή, τα παιδιά:

- ✓ επωφελούνται συναισθηματικά και γνωστικά,
- ✓ βιώνουν τη μάθηση ως μέρος της ζωής (και όχι μόνο του νηπιαγωγείου),
- ✓ προσαρμόζονται και διαχειρίζονται καλύτερα τις απαιτούμενες μεταβάσεις που καλούνται να κάνουν στη ζωή τους (από το σπίτι στο νηπιαγωγείο και από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο).

Η οικογένεια ως μαθησιακό περιβάλλον

Τα παιδιά μαθαίνουν τόσο μέσα στο σχολείο όσο και έξω από αυτό. Ειδικά τα πρώτα χρόνια της ζωής τους οι περισσότερες εμπειρίες των παιδιών προέρχονται από το οικογενειακό πλαίσιο μέσα στο οποίο μεγαλώνουν. Ιδιαίτερα, η γλώσσα και η κουλτούρα της οικογένειας λειτουργούν ως φίλτρα μέσα από τα οποία τα παιδιά ερμηνεύουν τον κόσμο γύρω τους και αποκτούν νέες γνώσεις.

Ο πρωταρχικός ρόλος της οικογένειας στη ζωή των παιδιών της δίνει το πλεονέκτημα, όχι μόνο να κατέχει σημαντικές πληροφορίες γι' αυτά αλλά και να έχει στη διάθεση της αμέτρητες, αυθεντικές ευκαιρίες για μάθηση. Σε συνδυασμό με την άνεση που νιώθει ένα παιδί στο δικό του περιβάλλον, την απερίσπαστη προσοχή που επιτρέπει ο μικρός αριθμός των μελών μιας οικογένειας (σε σύγκριση με τον αριθμό των μελών μιας τάξης) και τη δυνατότητα για εξατομικευμένη φροντίδα και αγωγή, η οικογένεια λειτουργεί, όπως και το σχολείο, ως μαθησιακό περιβάλλον. Ως «μαθησιακό περιβάλλον» λειτουργεί κάθε οικογένεια, ανεξάρτητα από το εισόδημα, τη δομή, το μορφωτικό επίπεδο και την εθνική ή πολιτισμική ταυτότητα της.

Από τη διαπίστωση ότι τα παιδιά μαθαίνουν σε τυπικά και άτυπα περιβάλλοντα, που το κάθε ένα έχει τα πλεονεκτήματά του, προκύπτει η ανάγκη τα περιβάλλοντα αυτά να συμπληρώνουν το ένα το άλλο με συστηματικό τρόπο και να συντονίζουν την πορεία τους προς την ίδια κατεύθυνση:

θέτοντας κοινούς στόχους και ακολουθώντας κοινές πρακτικές. Αυτός είναι και ο πρωταρχικός στόχος της επικοινωνίας και της συνεργασίας μεταξύ νηπιαγωγείου και οικογένειας.

Εκπαιδευτικοί και γονείς

Η συνεργασία μεταξύ νηπιαγωγείου και οικογένειας χτίζεται σταδιακά και απαιτεί χρόνο, ενέργεια, διάθεση και συστηματική προσπάθεια κι από τις δυο πλευρές. Ουσιαστική συνεργασία προκύπτει όταν εκπαιδευτικοί και γονείς:

- ✓ Αναγνωρίζουν το ρόλο που έχουν και οι δυο στη ζωή των παιδιών.
- ✓ Επικοινωνούν με ειλικρίνεια και σεβασμό - «ακούν» τόσο τα λόγια όσο και τα συναισθήματα.
- ✓ Μοιράζονται τις πληροφορίες, τις παρατηρήσεις και τους στόχους τους για το παιδί (αμφίδρομη επικοινωνία).
- ✓ Αναγνωρίζουν ότι μοιράζονται την ευθύνη για τη μάθηση.

Ιδιαίτερα από την πλευρά των εκπαιδευτικών χρειάζεται επιπλέον:

- ✓ Κατανόηση και αποδοχή των δυσκολιών που μπορεί να αντιμετωπίζουν οι οικογένειες (π.χ. οικονομικές, συναισθηματικές, έλλειψη χρόνου).
- ✓ Αποδοχή και σεβασμός των διαφορετικών στόχων και προσδοκιών που μπορεί να έχουν για τα παιδιά τους.
- ✓ Κατανόηση και αποδοχή της υποκειμενικής εικόνας που έχουν οι γονείς για το παιδί τους.
- ✓ Αντιμέτωπιση των γονέων όχι ως μια «ομάδα» αλλά πολλές, διαφορετικές «υπο-ομάδες» με διαφορετικές ανάγκες και τρόπους διαπαιδαγώγησης (π.χ. γονείς μετανάστες, γονείς που δεν προλαβαίνουν να έρθουν στο νηπιαγωγείο λόγω των υποχρεώσεων τους, γονείς που εμπλέκονται με ιδιαίτερο ζήλο στις δραστηριότητες του νηπιαγωγείου, γονείς με έντονα προσωπικά προβλήματα).
- ✓ Αναγνώριση του δικαιώματος όλων των οικογενειών να γνωρίζουν τους στόχους του προγράμματος και να έχουν τακτική και συστηματική ενημέρωση για την πρόοδο, την εξέλιξη και τις μεθόδους αξιολόγησης του παιδιού τους.

Τέλος, είναι σημαντικό, οι εκπαιδευτικοί, να μη συγχέουν τη φυσική παρουσία στο νηπιαγωγείο με την ουσιαστική συμμετοχή των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους και να έχουν υπόψη τους ότι υπάρχουν πολλοί τρόποι με τους οποίους μια οικογένεια μπορεί να εμπλακεί στη μάθηση του παιδιού.

Μορφές συνεργασίας νηπιαγωγείου - οικογένειας

Η συνεργασία με την οικογένεια και η εμπλοκή της στην εκπαιδευτική διαδικασία μπορεί να πάρει ποικίλες μορφές. Οι επιλογές που θα κάνει η εκπαιδευτικός εξαρτώνται από τη συγκεκριμένη ομάδα των οικογενειών των παιδιών της τάξης του: τις ανάγκες, τις συνθήκες ζωής, τις δυνατότητες τους σε διάφορα επίπεδα (π.χ. τις γλωσσικές ικανότητες τους, την οικονομική τους κατάσταση) ακόμα και την προηγούμενη εμπειρία τους σε θέματα συνεργασίας. Σε κάθε περίπτωση όμως, η εκπαιδευτικός διερευνά συνεχώς τρόπους με τους οποίους μπορεί να συνεργαστεί με την οικογένεια καθώς αναγνωρίζει ότι η επικοινωνία και η συνεργασία αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Οικογένειες και Πρόγραμμα Σπουδών

Η ανάπτυξη ουσιαστικής επικοινωνίας και συνεργασίας με τις οικογένειες των παιδιών της τάξης του αποτελεί μέρος του προγραμματισμού που κάνει η εκπαιδευτικός στην αρχή της σχολικής χρονιάς. Ο αρχικός στόχος είναι να δημιουργηθεί η εμπιστοσύνη που χρειάζεται για να αναπτυχθεί αμφίδρομη επικοινωνία και να ξεπεράσουν οι γονείς παραδοσιακές ή στερεοτυπικές αντιλήψεις για το ρόλο του σχολείου και της οικογένειας. Απώτερος σκοπός είναι η εμπλοκή των οικογενειών στη μαθησιακή διαδικασία έτσι όπως αυτή οργανώνεται από το πρόγραμμα σπουδών, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών, τις πληροφορίες και τις παρατηρήσεις των γονέων και την κρίση της εκπαιδευτικού.

Η έμφαση στην εμπλοκή των γονέων στη μαθησιακή διαδικασία προκύπτει από σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα τα οποία επισημαίνουν ότι από όλες τις δράσεις που υλοποιούνται στο πλαίσιο της συνεργασίας σχολείου-οικογένειας, αυτές που έχουν τη μεγαλύτερη θετική επίδραση στην επίδοση των παιδιών είναι εκείνες που δίνουν στους γονείς συγκεκριμένες ιδέες και οδηγίες για το πώς μπορούν να επεκτείνουν τη μάθηση στο σπίτι. **Ο ρόλος των γονέων μέσα σε αυτό το πλαίσιο δεν είναι να «διδάξουν» γνώσεις ή «μαθήματα» στα παιδιά αλλά να αποκτήσουν στρατηγικές με τις οποίες μπορούν να «ακούν» τον τρόπο που σκέπτονται, να διευκολύνουν τη μάθηση (για παράδειγμα με τις κατάλληλες ερωτήσεις), να παρακολουθούν την πρόοδο τους και να τα ενθαρρύνουν στην αναζήτηση της γνώσης.** Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο ρόλος της εκπαιδευτικού είναι να βοηθήσει τις οικογένειες να κατανοήσουν πώς μπορούν να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον το οποίο α) ενθαρρύνει και υποστηρίζει τη μάθηση, β) διατηρεί την περιέργεια των παιδιών «ζωντανή», γ) εκφράζει υψηλές και ρεαλιστικές προσδοκίες για την επίδοση και τη μελλοντική πορεία τους και δ) συμβάλει στη «συνέχεια» των εμπειριών από το σχολικό στο οικογενειακό περιβάλλον.

Στο επίπεδο της καθημερινής πρακτικής τα παραπάνω υλοποιούνται όταν η εκπαιδευτικός:

- ✓ Συλλέγει πληροφορίες για το παιδί και το οικογενειακό περιβάλλον από τους γονείς με ερωτηματολόγια, «συνεντεύξεις» ή άλλα εργαλεία που μπορεί να σχεδιάσει κατά περίπτωση.

- ✓ Ενημερώνει τους γονείς τακτικά και με σαφήνεια για τους στόχους και το περιεχόμενο του προγράμματος της τάξης (π.χ. στον πίνακα ανακοινώσεων, με ενημερωτικά σημειώματα, στις συναντήσεις).
- ✓ Παρέχει στους γονείς συγκεκριμένες πληροφορίες, ιδέες και οδηγίες για τρόπους με τους οποίους μπορούν να αξιοποιήσουν την καθημερινότητα τους και να οργανώσουν μαθησιακές δραστηριότητες στο σπίτι.
- ✓ Ενημερώνει - επιμορφώνει τους γονείς σχετικά με διδακτικές μεθόδους και στρατηγικές που χρησιμοποιούνται στην προσχολική εκπαίδευση (π.χ. διατύπωση ανοιχτών ερωτήσεων, αφήγηση ιστοριών, επίλυση προβλημάτων).
- ✓ Εμπλέκει συστηματικά τους γονείς στην παρατήρηση και την αξιολόγηση της προόδου των παιδιών.
- ✓ Ενθαρρύνει τους γονείς, με συγκεκριμένους τρόπους, να αναστοχάζονται το ρόλο τους στη μάθηση των παιδιών.

Η εμπλοκή των οικογενειών στη μαθησιακή διαδικασία, με την καθοδήγηση των εκπαιδευτικών, όπως και γενικότερα η ουσιαστική συνεργασία νηπιαγωγείου-οικογένειας, βελτιώνει όχι μόνο τις σχέσεις μέσα στο νηπιαγωγείο (παιδιών-εκπαιδευτικών-γονέων) και την ακαδημαϊκή επίδοση των παιδιών αλλά και την εικόνα που έχουν οι γονείς για το επάγγελμα του εκπαιδευτικού της προσχολικής ηλικίας. Δίνοντας στους γονείς τα κατάλληλα εργαλεία και τη δυνατότητα να λειτουργήσουν ως υποστηρικτές των παιδιών

τους στη μαθησιακή διαδικασία, η εκπαιδευτικός τους δίνει ταυτόχρονα την ευκαιρία να κατανοήσουν το ρόλο του νηπιαγωγείου και να εκτιμήσουν το έργο της. Η γνώση αυτή φέρνει το σεβασμό και βελτιώνει τη συνεργασία.